

LETO XI.

V LJUBLJANI 20. JANUARJA 1942-XX

ŠTEV. 8-9

Romano Guardini

Sveča

Glej, kako stoji na svečniku. Široko in težko počiva noga; varno stoji nastavek; v tesnem objemu čaše in zajeta v obsežni napušč se dviga sveča. Nežno se pomlaja njena postava; krepko je oblikovana, naj bo še tako visoka. Tako stoji v prostoru vitka v nedotaknjeni čistosti in vendar je toplo ubrana njena barva; dvignjena po svoji jasni obliki iz vse zmotnjave.

Zgoraj migeta plamen in v njem použiva sveča svoje čisto telo v toplo, žarečo svetlobo.

Ali ne čutiš, da se spričo nje prebuja nekaj res plemenitega? Glej vendar, kako stoji neomajno na svojem mestu, visoko vzravnana, čista in plemiška. Opazuj, kako vse govori na njej: »Pripravljena sem!« Kako stoji, če je treba, pred Bogom. Nič ni begotnega na njej, nič se ne izmika. Vse je čista pripravljenost.

In se použiva v svoji usodi, nenehoma v luč in žar.

Nemara porečeš: »Kaj sveča ve za to? Saj nima duše!«

Torej ji jo daj ti!

Daj, da postane izraz tvoje duše. Daj, da se pred njo prebudi vsa plemenita pripravljenost: »Gospod, tukaj sem!« Potem občutiš nje vitko, čisto stojo kot izraz svoje lastne miselnosti. Daj, da se vsa tvoja pripravljenost okrepi do prave zvestobe. Potem boš čutil: »Gospod, v sveči tam stojim pred teboj!«

Ne begaj pred svojo usodo! Vztrajaj! Ne vprašuj vedno, zakaj in čemu. Najgloblji smisel življenja je, da se v resnici in ljubezni za Boga použivamo kakor sveča v svetlobo in žar.

Iz »Sveta znamenja«.

Lačni smo! Močni bi morali biti za delo in težo dneva. Pa medlimo in slabimo iz dneva v dan, ker smo lačni.

Bolj ko telesa nam duše stradajo!

Zakaj?

Že je minilo 19 stoletij, odkar je živi Kruh prišel z nebes.

In danes duhovnik pri maši darove posvečuje in Kristusove besede govori: »Vzemite in jejte, to je moje Telo.« In vabi k obedu: »Glejte, Jagnje božje...«; zvonček kliče k pogrjnjeni mizi —

mi pa ostajamo zadaj v klopi

lačni.

Zakaj?

»Nismo vredni.« Kdo pa je vreden? Kdo? Saj nam sv. obhajilo ni plačilo, temveč živi Kruh!

Kdaj prosimo za kruh doma, kdaj si ga odrežemo? Kadar smo ga vredni? Ali ne, kadar in ker smo ga potrebni, lačni? Komu od nas je že prišlo kdaj na misel: Ker nisem vreden, ker ne zaslužim, bom pa jedel le enkrat na leto, enkrat na mesec ali teden? In če bi to tudi zares storili — ali bi postali močni za življenje?

Zakaj puščamo svoje duše tako od lakote umirati?

Bil je čas, ko so rekli ljudje: Nismo vredni, torej ne smemo k mizi Gospodovi. — In so prihajali h Gospodovi večerji, k sv. maši — a prazni, lačni so se vračali domov. Njih duše so postajale od lakote po živem Kruhu vse slabotne. Vsak vetrček, vsaka skušnjava je bila premočna zanje. In v smrtnem grehu so duše umirale. Vedno več greha je bilo na svetu in z grehom sovraštva, žalosti, nesreče. Vse v današnji dan...

Saj nam je odprl sv. oče Pij X. tabernaklje! Pa ga še do danes nismo razumeli — vsaj pri nas še ne. Še danes se zdi, da nam je Kristus svoje Rešnje Telo dal le v češčenje. Kot da bi bil rekel: »Vzemite in padite na kolena, to je moje Telo.« Še danes duše stradajo. In jutri?

Kakšna bodočnost nas čaka, kdo ve? Eno vemo, če se ne slepimo sami: Da bomo za bodočnost potrebovali moči. Ne moči, da bi udarjali po tistih, ki niso »naši«, temveč moči, da bomo z življenjem Kristusa oznanjali. Sicer naš rod ne bo krščanski.

Smo na to pripravljeni? Od kod naj jemljemo moči?

»Vzemite in jejte, to je moje Telo.«

Bellouart-Sušnik

Dekle, ki se bojiš

Bojiš se mnenja drugih. Javno mnenje ima širok pomen, tvori razne ideje, sodbe, domišljije. Splošno je mnenje ljudi redko premišljeno, skoraj vedno površno, vendar pa često vzbudi pri ljudeh zanimanje. Da samostojno misliš, samostojno hočeš, delaš in živiš po katoliških načelih ter se vedno ravnaj po vesti, je nadvse potreben pogum. Morda se ti bo zdela smešna ta primera: javno mnenje je podobno gadu; če stopiš na njegov rep, se obrne in te ugrizne. Namesto da bi si ljudje ustvarili lastno sodbo, mislijo kar drugi, občudujejo kar svet občuduje, obsojajo kar javnost obsoja. Ali niso po tem načinu ravnanja kakor odmev ali gramofonske plošče, ki jih je treba samo naviti, pa se ti ponovi govor ali kar koli že od začetka pa do konca.

Dolgo časa si se upirala. Vztrajala si, da si ostala odkritosrčna. Samo za kakšno ceno! Ključovala si proti vsemu posvetnjaštvu. Mislila in delala si katoliško, resno si hotela in vsako stvar presojala z verskega vidika. Nisi se spraševala, preden si s kom govorila, ali bodo to sprejeli za dobro? Mislila si: kar je res, to bom govorila, kar je dolžnost, to bom storila. Ako je slabo, bom obsojala. Ako je krivično, bom ugovarjala. Od kod vsa neprijateljstva, norčevanje, potuhnjenost, skrivnostno šepetanje. Ker te ne poznajo, te imajo za prenapeto, staro devico. In od tedaj naprej se je v tvoji duši vzbudil dvom. Počasi si pričela popuščati in po malem prenehavaš biti sama svoja in postajaš vedno bolj njihova. Če ne bi šlo za drugo kot omiliti tvoje nazore v postranskih stvareh, se ti ne bi bilo treba upirati v lastnem okolju. Toda ti popuščáš v zelo važnih verskih in moralnih stvareh. Resnica nima v tebi več zagovornika. Svet te bo kmalu smatral za svojo pripadnico.

Dvigni se torej! In ti, dekle, ki stremiš po samostojnosti, reši se najprej svoje nesamostojnosti. Ali se zavedaš resnosti življenja? Ali ni zate nobenega važnejšega problema, kakor poslušati in sprejemati mnenja ljudi? Če tisoč ljudi trdi kakšno neumnost, ali misliš, da zaradi tega neumnost ne bo več neumnost? Razume se, da se ne smeš upirati samo zato, da nasprotuješ drugim. Tudi se ne smeš prilagoditi iz strahu, da bi morala trpeti, ker se zoperstavljaš. Napačno razumeš, če zato podležeš. Pustiš se zaslužjiti od ljudi, ki nimajo nobene pravice nad teboj, še manj pa nad tvojo dušo. Ne išči osamelosti! Vztrajaj pa v njej le, če ne moreš drugače ostati dobra, odkritosrčna in zvesta svojim katoliškim vzorom.

F. S. Finžgar

Družina

Mimogrede sem ujel tale lakonski razgovor dveh starih mož, ko sta se srečala na ulici:

»Kaj je novega?«

»Nič!«

»No, ali si čuden!«

»Salomon je zapisal: Nil novi sub sole! Pa ni bil tak butec, kakor sva midva. Z Bogom!«

Šel sem dalje in premišljeval. V takih mislih sem popustil pisano zgodovino in preudarjal pripovedovane zgodbe svojega deda. Te je v Napoleonovem času doživljal. Vse je dobro pomnil, nič odščipnil, nič dodal, po pravici in resnici mi jih je povedal.

Ni važno, da je vojak usekal Gregorčevega tkalca s sabljo po hlačah in mu ni niti kri pritekla. Usekal ga je, ko se je sklanjal v kad in kradel vojaško mast. Kri mu ni pritekla, ker je imel sedem jerhastih zaplat s tkalsko žlihto preporenih na hlačah.

Ni važno, da je Korenka skrila lonec mustla v koprive.

Ni važno, da je Francè zaklal prašiča, ga oblekel v kožuh in polhovko ter ga nekam posadil, da se je komisija vljudno opravičila »pardonnez, monsieur« —

F. Hribar

Zanimali pa utegne tale dogodivščina. Hiša mojega deda je bila skromna lesena kajča. Saj še stoji v bregu kakor kužek, kadar sedi; zadaj se streha tišči

skoraj tal, spredaj pa je nadstropje. In ta kajža, prečudno, je bila tedaj krčma. Vojaki so zelo cenili brinjevec, ki jih je grel in časih ogrel kar preveč. Zato so se sprli. Nekdo je potegnil sabljo in zamahnil z njo nad zibko, ki je v njej spal Petrček, dedov najmlajši bratec. Presekal mu je locen nad glavo. V tistem hipu pa je vstopil častnik. Nič jih ni zmerjal. Rekel je ves žalosten: »Ali ne veste, da ste vojaki vsi ena družina? In če se družina sovraži med seboj, je vojska izgubljena!« Vojaki so se vsi poparjeni razšli.

»Vidiš,« me je poučeval ded, ko sem mu stonel na kolenu in ga z odprtimi usti poslušal, »vidiš, kakor z vojsko, tako je z vsako družino. Če ni državna, če ne drži skupaj, prihrume viharji, se ulijejo plohe in hiša se podere.«

Kako bi bil jaz, deček, umel dedovo modrost! Danes mi jo je razodelo življenje.

Videl sem mnogo družin. Spoznal prenekatero, ki so imele otrok, kakor bi cepali s hruške. In kako različne! Bila je Micka, ki je nosila zastavo kongregacije. Bil je Janez, brat, pa je bil vájvoda vseh pretepačev. In je bila sestra Rezka, rojena za na polje, Urška pa kakor nalašč za v kuhinjo. Jernej ni zdržal doma. Bil je rojen pogoščar, drvar in divji lovec. Urbanček, bister, da je bil kajkrat samemu gospodu učeniku na zoper, Lukec pa butec za vsak uk, a prvi za vse porednosti, ki so jih uganjali vaški potepi. Prečudno! Vsi tiči istega gnezda, a vsak drugačnega perja. In vendar! Gorje mu, kdor bi bil rekel le besedico čez Micko pred Janezom, ali pozabavljal na Janeza Micki. In o materi! Pa o očetu! Naj bi si bil kdo drznil le blekniti zoper nju, vsa družina bi bila plačila po njem. A pri delu? Kadar je bilo treba, so poprijeli vsi kakor en sam. Prvi so imeli pokošeno, prvi zorano, posejano in požeto. Sosedje so jih zavidali. Nič zato! Hiša je stala kot na skali. Oj, so hrumeli tudi viharji, prale plohe, celo strela je udarila v hišo. Kaj za to! Hiša je stala in obstala, ker je bila družina državna, v ljubezni sklenjena veriga.

Ali razumete dedovo modrost? Še ne. —

Naj vas izučí življenje, kakor je izučilo mene, da sem že davno zavrgel tisto papirnato modrnijo, ki misli, da morejo biti vsi ljudje kakor s strojem rezane vžigalice vložene v škatlico. Noben stroj in nobena škatlica vam ne pomagata, če ni v družini ljubezni in resnične pripravljenosti za žrtve, ko gre za to, da otimamo hišo svoje družine propada. Če ni vsak ud te družinske verige kaljén in zvarjén v ognju ljubezni in žrtev, se bo hiša sesula in grunt razpadel.

N-s.

Inquietum est cor nostrum

Zdaj spet v večeru tihem dan umira
in zadnje sence plaho v mrak drsijo,
zdaj spet pobožno, mehko melodijo
pošilja v daljne kraje moja lira.

Da, kvišku, k zvezdam duh si pot utira,
proč od zemljé, tja, v večno harmonijo,
tja, kjer se v žarki luči razpršijo
neutešna čustva sladkega nemira.

In osedollej nemirno bo srce,
dokler poslednjič noč mu ne zakrije
zemljé, kjer zadnje prazne nade spé,

dokler ga tihe večnosti morjé
s skrivnostno silo vase ne upije,
dokler se v tebi, Bog, ne odpočije.

Hvalnica stvarstva

*Vsevišnji, vsemogočni, dobri Gospod,
Tvoja je hvala, slava in čast
in sleherni blagoslov.
Samo Tebi, Vsevišnji, one pripadajo
in človek ni vreden, da Te spominja.*

*Hvaljen bodi, moj Gospod,
z vsemi svojimi stvori,
zlasti z gospodom bratom soncem,
ki nam daje dan in nas obseva s svojo svetlobo.
In ono je lepo in žari z velikim bliščem,
od Tebe, Vsevišnji, znamenje nosi.*

*Hvaljen bodi, moj Gospod,
zavoljo sestre lune in zvezd,
na nebu si jih ustvaril
jasne, drage in lepe.*

*Hvaljen bodi, moj Gospod, zavoljo brata vetra
in zavoljo zraka in oblaka in vedrine in vsakega vremena,
ki z njimi svoja bitja ohranjaš.*

*Hvaljen bodi, moj Gospod, zavoljo sestre vode,
ki je jako koristna in pohlepnna in dragocena in čista.*

*Hvaljen bodi, moj Gospod, zavoljo brata ognja,
ki z njim razsvetljuješ noč,
in on je lep in veder in krepak in silen.*

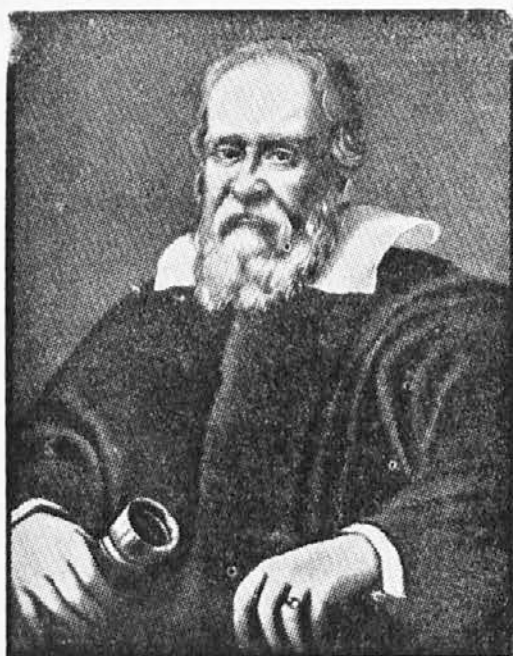
*Hvaljen bodi, moj Gospod,
zavoljo naše matere zemlje,
ki nas hrani in vodi
in rodi različne plode
in pisano cvetje in travo.*

*Hvaljen bodi, moj Gospod,
zavoljo njih, ki odpuščajo iz ljubezni do Tebe
in prenašajo bolezni in nadloge,
blagor njim, ki jih bodo prenašali pokojno,
ker Ti, Vsevišnji, jih boš kronal.*

*Hvaljen bodi, moj Gospod,
zavoljo sestre naše telesne smrti,
ki ji nihče živih ne more uteči,
gorje njim, ki bodo umrli v smrtnem grehu,
blagor njim, ki bodo pokorni
Tvoji sveti volji,
ker druga smrt njim ne bo v škodo.*

*Hvalite in blagoslovljajte mojega Gospoda
in zahvaljujte Ga in služite Mu v veliki ponižnosti.*

Galilejeve ječe

Rečeno mi je bilo, naj bi vso Galilejevo zgodbo utesnil na par strani »Naše Zvezde«, a če je bilo Galileju sonce 440 krat večje ko zemlja, je nam še tisočkrat večje, in ko bomo nastavili gigantski daljnogled na gori Palomar v Kaliforniji, bodo deževali v naše oči milijardo let stari žarki iz stranskih ladij vesoljstva. Zato se bom spomnil le nekaterih resnic v kratkih poglavjih.

Obsodba.

Galileo Galilei, rojen 18. februarja 1564 v Pizi in zapored profesor matematike in fizike v Firenci, Sieni, Pizi in Padovi, je najprej učil Ptolomejev sistem, ali z drugo besedo, da se sonce vrti okrog zemlje, ki miruje. Zlasti po iznajdbi daljnogleda pa se je vedno bolj navduševal za Kopernikov heliocentrični sistem. Ko je l. 1611. v Rimu razkazoval svoja odkritja, so ga s spoštovanjem poslušali svetni in cerkveni veljaki s papežem vred. Žal so zagovorniki Ptolomejevi in deloma Galilei sam in njegovi prijatelji iz astronomskega področja prešli na svetopisemska tla. Zato je l. 1616. zadevo obravnaval kardinalski zbor Svetega oficija in je obsodil tale dva stavka: 1. Sonce je središče sveta in je nepremično. 2. Zemlja ni središče sveta in se vrti okrog sonca in okoli same sebe. O prvem so rekli, da je krivoverski, drugi pa vsaj zmoten. Kardinal Bellarmin je Galileja prijazno pozval, da naj pusti te nedokazane domneve. Obljubil je in se je vrnil v Firenco.

L. 1632. je Galilei v Firenci izdal knjigo *Dialoghi sui Massimi sistemi* s cerkvenim dovoljenjem. A to dovoljenje se mu je bilo dalo le pod pogojem, da nekatere stvari popravi, zlasti pa da heliocentričnega sistema ne predstavi kakor da je znanstveno dokazan, ampak le kot hipotezo. Galilei se za ta navodila ni zmenil. Zato je moral l. 1633. pred cerkveno sodišče v Rim. Na vsa vprašanja je odgovarjal, da v svoji notranjosti Kopernikovega mnenja nikoli ni imel za resnično. Spomnili so ga, kaj je zapisal v *Dialogih*, in so mu zagrozili z natezalnico, pa je obstal pri dosedanjem zagovoru. Dne 22. junija je Sveti oficij razsodil, da se Galilejeva knjiga prepoveduje, pisatelj pa se kaznuje z zaporom, potem ko se je zmoti odpovedal.

Dvomi.

Zdaj bi slehernik mislil: Galilei je imel prav; torej se je Cerkev zmotila. Cerkev torej ni nezmožljiva in sv. pismo ni navdihnjeno; Cerkev s silo ovira znanstveni napredek. Po vrsti te reči pošteno preudarimo!

Šibki dokazi za veliko novost.

Galilei je imel res prav; to ve danes vsak otrok. A vedel je bistromni mož bolj s svojo genialno jasnovidnostjo kakor pa s točnimi znanstvenimi dokazi. L. 1616. n. pr. je Galilei predložil dokaz iz plime in oseke, a brez ozira na druge pomisleke bi po njegovi razlagi mogla biti vsak dan le po ena popolna plima na vsaki točki! Prav tako izmed treh dokazov l. 1633. ni nobeden neizpodbiten, a žal tu nimamo prostora, da bi jih preučili. Iz trme je odklonil Keplerjevo delo *Astronomia seu de motibus stellae Martis* in zavrnil mnenje, da je luna vzrok plime in oseke z 'otročarijo', in vendar bi bil prav tako storil velik korak bliže k resnici.

L. 1660. je zapisal P. Fabri: »Galilejeve pristaše so večkrat vprašali, ali morejo povedati kakšen dokaz za to, da se zemlja giblje; pa nikoli niso upali reči, da. Zato ni krivično, če Cerkev stavke sv. pisma, ki se na to nanašajo, jemlje in ukazuje jemati v pravem zmislu, ne pa v prenesenem, dokler se nasprotno mnenje ne dokaže. Če se vam dokaz posreči, kar se mi zdi težko, se Cerkev ne bo branila priznati, da se morajo ti stavki razumeti v prenesenem, nesvojskem pomenu.«

Kopernikovi pristaši, ki so l. 1633. brez zadostnih razlogov zagovarjali sistem poljskega kanonika, niso pokazali prav nič več znanstvenega duha kakor Ptolomejevi učenci, ki so se oklepali geocentrizma. Za večino učenih ljudi so bili razlogi za Ptolomeja še vedno močnejši in so taki ostali še skoraj 100 let. Celo slavni astronom Tycho-Brahe, ali genialni matematik in fizik Pascal nista prisegla na Kopernika. Sam Laplace († 1827) je dejal o Kopernikovem sistemu: »Dokazan tak sistem ni in najbrž nikoli ne bo.«

Dokaze za to, da se zemlja vrti okrog sebe in okrog sonca so gradili zlasti Kepler, Newton, Bradley, Bessel in končno slavni francoski fizik Leon Foucault, ki je z znanim poizkusom prostega nihala prvič odločilno dokazal, da se zemlja vrti okrog svoje osi. To se je zgodilo dve sto devet let po Galilejevi smrti!

Ali se je Cerkev zmotila?

Jezus Kristus ni obljubil nezmotljivosti cerkvenim sodiščem ali kardinalskim kongregacijam, ampak učeči Cerkvi, papežu in škofom, združenim s papežem, kadar učijo vse vernike verske in npravne reči. Odloki kongregacij svetega oficija in indeksa pa niso nezmotni in ne nespremenljivi, čeprav zahtevajo popolno poslušnost. Če papež nastopa kot predsednik take kongregacije, to položaja ne spremeni.

Člani imenovanega cerkvenega sodišča so se motili v tem, ker so mislili, da sv. pismo uči Ptolomejev sistem. V resnici pa božja knjiga, prav umevana, ni ne za Ptolomeja, ne za Pitagora ali Kopernika, ampak ko omenja razmerje zemlje do sonca, se izraža tako, kakor je edino mogoče, da ga nekdanji in današnji in bodoči ljudje razumejo: po videzu; da torej sonce vzhaja in zahaja, kakor bodo ljudje govorili, tudi če se bo zemlja vrtela še milijone let.

Ali se moti sv. pismo?

Rekel bo kdo: »To danes tako pravite; cerkveni očetje so pa sv. pismo tako razlagali kakor Galilejevi sodniki!« Ni res! V 32. vprašanju 1. dela svoje *Summe theol.* pravi sv. Tomaž: »V zvezdoslovju se govori o ekcentrih in epiciklih, ker se s to domnevo rešijo čutni videzi glede nebesnih gibanj;

toda ta razlog ne nudi zadostnega dokaza, zakaj ta navidezna gibanja se dajo razložiti tudi z drugo domnevo.« In ta 'druga' domneva je Pitagorova oziroma Kopernikova. Čudno, a resnično: noben cerkveni oče ne trdi, da sv. pismo uči Ptolomejev ali Pitagorov sistem! In ga res ne uči.

Katoliška Cerkev in Kopernikov nauk.

Katoliška Cerkev prav do l. 1616. ni zavračala heliocentričnega sistema, še naklonjena mu je bila. Saj je l. 1555 papež Klemen VII. z velikim zanimanjem poslušal tako predavanje avstrijskega kanclerja Vidmanstada. Kulmski škof Giese in kapuanski nadškof kardinal Shoenberg sta prosila Kopernika, naj svojo zamisel objavi in papež Pavel III. se veseli, da je Kopernik svojo knjigo njemu posvetil in ga brez pridržka slavi. Tudi izmed 10 Pavlovih naslednikov se ni nobeden obregnil ob Kopernikove poglede na svetovje, tako da je Kepler, čeprav protestant, hvalil modrost katoliške Cerkve, »ki obsoja sodno astrologijo, vsakemu pa pusti svobodo, da razpravlja o Kopernikovem sistemu«.

Neverjetno: Keplerja povabi sveta stolica na univerzo v Bologno, da bi učil matematiko, pa so vsi vedeli, da je za Kopernika!

Rektor milanske univerze Srca Jezusovega p. Gemelli, izredno dober poznavalec Galilejeve zgodbe (*Il processo e la condanna di G.*) je dejal v slavnostnem govoru na zborovanju članov papeške akademije 30. nov. 1941: »V zgodovini naše akademije, ki jo je l. 1603. kot Accademia dei Lincei ustanovil Federico Cesi, da bi gojila naravoslovne vede, je pomenljiv datum 25. avgust 1610; kajti ta dan je Cesi s tovariši sprejel za člana Galileja Galilei. Podpirali in branili so njegovo znanstveno delavnost. Akademija se je postavila proti nevoščljivcem, ki so temnili Galilejeva odkritja, in je natisnila na svoje stroške njegova pisma o Sončnih pegah (1615), v katerih je že razvita teorija o obojnem gibanju zemlje, in pozneje »Il Saggiatore« (1625). Ti prvi akademiki so vedeli, da je bil mogel opat Kopernik samo po naklonjenosti visokih verskih avtoritet objaviti svoje novo pojmovanje o zvezdah; vedeli so ti učenjaki tudi, da kot znanstvenik in prinašalec novih nebesnih odkritij Galilei nikoli ni trpel preganjanja od Cerkve, pač pa je bil deležen velikodušnih podpor.«

Resnica o vazi človeškega srca.

Galilei je dobro vedel, da so prepiri med vedo in vero prepiri ljudi, ne pa spor resnice z resnico; in to je vedel, da je tudi sam človek s sencami temperamenta, ki ga je povzel po materi. Bil je silno živahen, čustven, občutljiv in razburljiv. Zato je posebno v Dialogih nasprotnike, celo Keplerja in Scheinerja, obkladal s hudimi žaljivkami (*errori veramente puerili, solennissime sciocchezze* itd.), Aristotelove pristaše je pa v osebi Simplicijevi krivično osmešil. Zato ni čudno, da je p. Grassi po njegovi obsdbi pisal prijatelju: »Egli si è rovinato da se stesso.« (Sam je kriv.) Sam Kepler je njegovo obsodbo pripisoval njegovi silnosti in načinu, kako je ravnal.

Kaj pa natezalnica in zapor?

Grožnja s torturo je bila posebno pri Galileju le sodna formalnost. Cerkevno sodišče je ni nameravalo in ne izvedlo.

Galilejevo jetništvo niso bile Pellicove ječe. Drugi dan po sodbi je papež Galileju dovolil, da sme iti v palačo toskanskega vojvode v Rimu in jo imeti za ječo. 30. junija je dobil dovoljenje, da se nastani v palači mgr. Piccolominija, vdanega prijatelja. Tu je bival pet mesecev. Nadškof, plemiči in odlični meščani so ga na rokah nosili in negovali kakor otroka. Še isto leto je izprosil, da se je smel naseliti v svoji vili v Arcetri zraven Firence. Tu je sprejemal številne obiske in delal v družbi svojih prijateljev. Sestavil je knjigo, ki bi drugače najbrž ne bila zagledala belega dne, mojstrsko delo nove fizike »Dialogo delle Scienze«, kjer je nakopičil vso snov svojih genialnih raziskavanj, iznajdb in odkritij.

Ta letovišeni »zapor« velikega moža ni strl. Ko je imel 71 let, mu je pisal prijatelj Filippo Mantucci: »Vidim, da pišete z roko, ki je sila krepka, kakor mladeniška, da se kar čudim.« 11. marca 1654 pa se Micanzio v pismu čudi svojemu učitelju, »da ni izgubil nič od svoje živahnosti (perso niente della sua vivacità)«.

Prepričan katoličan.

Taki, ki na Cerkev zabavljajo in se hočejo vere znebiti, mislijo, da je Galilei zastavonoša svobodomiselcev in brezvercev, pa se bridko varajo. Učeni Florentinec je bil vse svoje življenje veren kristjan in zvest sin katoliške Cerkve. V pravkar imenovani knjigi »Dialogo delle Scienze« pravi: »Nadnaravni nauki so edina prava in varna vodila naših spornih vprašanj, nezmotni spremljevalci na naših temnih in dvomnih potih.« Fr. Gismano, ki je prebral vsa njegova pisma iz Arcetri, pravi v knjigi »Gli uomini illustri«: »Nisem našel ne besede, ki bi se z njo hudoval na Cerkev, na vero, na cerkvena sodišča, ali da bi se kesal, zakaj se ni uprl cerkveni oblasti. Veri je ostal vedno zvest. 22. februarja 1655 je pisal Nikolaju Fabriju v Aix: »V vseh mojih spisih nikoli ne bo sence stvari, ki bi se izneverila pobožnosti in spoštovanju do svete Cerkve.«

Umrli je 8. januarja 1642, ko je prejel zakramente za umirajoče in blagoslov svetega očeta. Danes počiva pod krasnim nagrobnikom v čudoviti cerkvi Sta Croce v Firenci.

Tako je Galilejevo »svobodomiselstvo« kruh, spečen iz enotne moke polizobraženega fanatizma. G. Abetti, predstojnik zvezdarne v Arcetri, je pred kratkim napisal knjigo z naslovom »La scienza d'oggi«, kjer spoštljivo omenja Galileja in pravi: »Morda ravno zvezdoslovje nudi najlepši in najprikladnejši zgled, kako moreta znanost in vera skupaj korakati k svojim ciljem.«

Iz življenja — za življenje

Življenje ponuja duši na izbiri dvoje poti: pot do lastnega jaza in sveta — in pot do Kristusa-Boga. In kar si izbereš — si izbereš za vso večnost.

Nismo zato na svetu, da bi bili srečni, temveč zato, da vršimo svojo dolžnost. Od težkih dolžnostih nas reši samo njih veštno izpolnjevanje.

Globoke, plemenite duše plačujejo zaupanje s hvaležnostjo, nizke in plitve pa s preziranjem.

Grenkost vseh radosti je minljivost — in minljivost je zlata kaplja v kelihu trpljenja.

Kdor se ne veseli uspehov in sreče svojega bližnjega, se na tihem raduje njegove nesreče.

Plemenito srce ne povzdiguje sebe, temveč nezavedno dviga druge k sebi. Največji dogodki — to niso naše najglasnejše, temveč najtišje ure.

»Pri vratarju imaš pošto!« mi je zaklicala sošolka ob srečanju na stopnišču univerze.

Kdo bi se ob taki novici ne podvzival k vratarju, če ne drugače, kar čez dve stopnici, da bi bil hitreje v posesti »pošte«. Tudi jaz sem se. Hitro odprem ovoj in potegnem iz njega lično pisan list, obenem z njim pa še nekaj — podobico, ki je zdrsnila na tla.

»Le kdo je tako naiven, da meni, akademičarki in še celo naravoslovki, pošilja podobico!« sem pomislila, ko sem se sklonila, da jo pobrem. Ah, sestra Davorina — ti dobra duša! Kakor da še vedno zbiram podobice, kot sem jih takrat v prvi in drugi šoli! Kakšno veselje sem imela z vsako, ki sem jo dobila, kako smo tekmovali, katera jih bo prej imela sto, sto petdeset, dve sto... Kje so že tisti časi! V tretji in četrti sem zbirala filmske zvezde in potem... no, danes zbiram polže, kamne in podobno.

»Kaj mi neki piše sestra Davorina?«

Naglo sem preletela drobne vrstice. Novice iz samostana, iz starih, ljubih koticov, ki so v duhu spet oživel pred menoj. In tu... no, seveda, malo pridige mora biti!

»...naj tudi Tebe včasih spomni na pozabljeno in zavrženo ljubezen najbolj ljubečega Srca. Naj letošnje leto, ko ves narod upira svoj trpeči in proseči pogled v to božje znamenje, bo tudi zate prilika in povod, da se obnoviš v češčenju Srca Jezusovega...«

Zganila sem pismo, ga potisnila v aktovko in odšla k predavanju. Potem pa domov. Nehote pa so mi ves dan zvenele v duši besede: »...naj tudi tebe včasih spomni... da se obnoviš...«

Ko sem bila zvečer sama v svoji sobi, sem pismo še enkrat počasi prebrala. Nato pa sem začela pozorno motriti podobico. Bila je sličica Srca Jezusovega.

Marsikaj sem že čitala in slišala o pobožnosti Srca Jezusovega. Vedela sem, da plamen, ki obdaja Srce, pomeni veliko ljubezen, katere je to Srce polno; vedela sem, da križ in rana govorita, da je bilo to Srce na križu prebodeno zaradi naših grehov... mojih grehov... in da trnjevo krono spletemo še vedno s svojimi grehi in s svojo nevhvaležnostjo.

In tedaj je to trnje čudno oživel in mi začelo govoriti:

»Glej, ta trn — tvoja nečimrnost,
 tale — tvoja nevoščljivost in ljubosumnost,
 tale — tvoja hinavščina in zahrbtnost,
 onile — tvoje maščevalne misli,
 ta tukaj — tvoja sebičnost,
 ta trn — ona tvoja laž,
 tale — tvoja trdota in brezsrčnost,
 tale — tvoje nevhvaležno obnašanje do staršev,
 tale — tiste tvoje misli, tiste besede, tisti pogledi...«

In tako je šlo naprej — cele litanije. Vse svoje slabosti in grehe sem gledala v tej trnjevi kroni kakor v ogledalu. Tedaj me je potisnilo na kolena...

Še isti večer sem podobico postavila na posteljno omarico in od tedaj vsak večer pred njo delam svoj dnevni obračun. Eno samo vprašanje si stavim: »S čim sem danes zasadila nov trn v že itak ranjeno božje Srce? ...«

Ko zjutraj odhajam iz sobe, s pogledom še objamem Srce Jezusovo in mu na tihem posvetim ves dan. Tudi čez dan, med študijem, se včasih ozrem na sličico z mislijo: »Vse zate!« Trnov pa, se mi zdi, je vedno manj...

Hvala Vam, sestra Davorina, za podobico! Dobro delo ste napravili z njo!

Alma

Stoj pri meni — angel moj . . .

*Stoj pri meni ob težki uri,
stoj pri meni — angel moj,
z žametno dlanjo zasloni,
črno brezno — pred menoj.*

*Tvoja me ljubezen teši,
dušo mi razbremeni,
Tvoja me ljubezen reši,
večne groze in noči.*

*Trudna sem od teže dneva,
mrak mi lega na oči,
srce v prsih preplašno je.
dni bodočih se boji.*

*Kadar v srcu je najtiše,
stoj pri meni — angel moj,
kadar bolno najbolj vzdise,
sklanjaj roko — nad menoj!*

Jean Liono

Kdo bi mogel . . .

Kolikeri od vseh teh ljudi, ki me obdajajo, ki jih srečavam, ki se zadevajo ob me, od te pariške množice, ki se pretaka okoli mene, v kateri se znajdem na cesti pred pariško kavarno »Samaritaine«, kolikeri od njih bi se še spominjali pradavnih gibov, če bi se nekega dne brezupno srečali v golem in nedotaknjem svetu?

Kdo od njih bi si mogel zgraditi ognjišče na prostem in si zažgati ogenj?

Kdo bi mogel od škodljivih rastlin odbrati užitne, divjo špinačo, divje korenje, gorske vrste repe in divje zelje po travnikih?

Kdo bi mogel tkati tkanine?

Kdo bi mogel najti sokove, s katerimi predelujemo usnje?

Kdo bi mogel odreti janjčka?

Kdo bi mogel ustrojiti kožo?

Kdo bi mogel živeti?

Da, tukaj zadene beseda resnično bistvo stvari!

Vem, kaj morejo.

Morejo se voziti na avtobusu in podzemski železnici.

Morejo ustaviti avtotaksi, prekoračiti cesto in izreči natakarku v kavarni svoje želje; vse to delajo okoli mene z neko lahkoto, ki me straši.

Prav tako prestrašen sem kot takrat, ko sem bil v berlinskem živalskem vrtu pred gorilino kletko, ko sem videl, kako je sedla žival na stol poleg mize in čakala na svojo kašo.

»Kakor kak gospod!« je dejal nekdo iz moje družine.

*Niti značaj niti življenje ni vredno imena brez religije, niti dežela, ne mož
in ne žena ni vredna imena brez religije.* (Walt Whitman.)

Sveta si zemlja

»Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti.«

Župančič: Duma.

IV.

Na Zaplaz!

Notranjščine cerkve

Kadar koli se vozim po Dolenjski, se mi zdi, da gledam v obraz dobre slovenske matere. Rahlo smehljajoč, pa vendar mehko otožen; svež in domač, pa vendar polu skrivnosti; nič kričavega in izzivalnega na njem, pa vendar vse mikavno in vabljivo! Vzljubiš ga, čim ga od blizu pogledaš, njegovo vrednost spoznaš, ko gubo za gubo, potezo za potezo presodiš in se v verne oči zažreš. Vse to pa zmoreš le, če postaneš ob njem kot majhen otrok.

Tako je tudi z Dolenjsko!

Nič posebnega na prvi pogled, nič velikega za opis, bahavost in našopirjenost, a vendar sto drobnih lepot: čez nagubano gričevje veje sončna vedrost, mehka in sanjava; v vsaki dolinici se kot v potezi materinskega obraza skriva nova lepota, hišica z vrtičkom, mlin ob vodi ali znamenje ob cesti, nad vsem pa cerkve po holmih in goricah kot verne slovenske oči...

Letošnje počitnice smo mnogo letali po Dolenjskem. Ali smo videli te lepote in videli njene skrivnosti? In še zdaj gre marsikateri k njej v vas kot bajtarski otrok k sosеду, ker so ravno vzeli novo peko kruha iz peči in pred nekaj dnevi klali. Tudi dobra je Dolenjska: kot sosedova mati malemu Janezku odreže kos kruha, jabolko stisne v žep in še ocvirkov da pokusiti. In kar je tudi nekaj vredno: s svojimi v nebo uprtimi očmi — cerkvami po gričih — nam vero krepki kot dobra mati s svojim pogledom. Njeno živo oko je tudi — božjepotna cerkev na Zaplazu.

*

Zaplaz spada med najbolj znane izletne točke in najbolj priljubljene božje poti na Dolenjskem. Leži na malem gričku nad Čatežem; lična cerkev z dvema zvonikoma je bila postavljena pred svetovno vojno. Početki božje poti so legendarni, izražajo pa veliko zaupanje Dolenjcev v Marijo. To zaupanje tudi danes ni in ne bo varano, če bo dovolj globoko in trdno. Velika romanja so zlasti na tretjo nedeljo po Veliki noči, na Vel. mašo, rožnovensko nedeljo in na Jernejevo.

*

Pravkar je sonce zašlo in še zdaj žare ribniški svatje in daljni Snežnik v skratnem odsevu. Nad doline lega prosojna meglena koprena.

Okoli cerkve je zmeraj bolj živahno. Kramarji prižigajo luči v stojnicah in glasno vabijo romarje, da si nakupijo odpustkov. Otroci piskajo na piščalke in orglice; hočejo jih posnemati fantje, da bi vzbudili smeh. Dekleta se stiskajo v gručice in se skrivnostno ozirajo za fante.

Iz cerkve doni vdana molitev, ki jo vsak čas pretrga Marijina pesem. Na čudodelnem oltarju gore voščenske, da vsakdo lahko vidi kite las, podobe in bergle,

ki so obešene in razstavljene vse naokrog. Na prižnico stopi pater, ki govori dolgo in ognjevit. Ljudstvo vneto posluša. Marija pa gleda z glavnega oltarja svoje čistilce ljubeznivo, kakor da hoče vse, vse sprejeti pod svoje varstvo. Saj ima za vse enako materinsko srce: za zgovorne Štajerce, skromne Kumljance in Zasavce, dobrovoljne in šaljive Ribničane, ljubi izgarane Krajinščane s Hinj kakor ponosne Poljce iz St. Vida. Cez vse razliva svoj materinski blagoslov.

Zunaj prižigajo sveče, zakaj vsak čas se bo pričel »vrtec«. — Kakor kača se previja dolgi sprevod gorečih sveč po planoti pred cerkvijo. Pesem se preliva s pesmijo v čudno valovito sozvočje. Le zdaj pa zdaj se iz te mešanice odrazi visok ženski glas, ki se ti najbolj približa. Cerkev žari v siju nebrojnih luči. Doli pri fari done zvonovi.

Ženske so na zidanih ognjiščih zakurile in pristavile velike lonce. Ko bodo odigrali vrtec, mora biti večerja že pripravljena.

Romarji posedejo k mizam in naroče tople juhe; drugi se zleknejo po tleh in izylečejo iz cekarjev kruha, mesa in pijače. Starejši vedo povedati, kako je pobožno kmet našel v grmovju čudodelno Marijino podobo in jo odnesel domov. Ker pa jo je drugega dne našel spet tam, je spoznal, da hoče imeti Marija tam svoje svetišče. Postavil je kapelico in kmalu so se začeli goditi čudeži. Pripovedujejo o materi, kateri je Marija obudila mrtvega otroka, o bolnikih, ki so čudežno ozdraveli. Vedo tudi, kako bo tedaj, ko bo na Zaplazu dvanajst oltarjev in sedem zvonov. Takrat bo iz Marijinega studenca v gozdu privrela voda, ki bo zalila vso okolico dve uri na daleč. Le zaplaški hrib s cerkvijo bo gledal iz velikega jezera in romarji se bodo s čolni vozili k Mariji na božjo pot.

Iz cerkve doni pesem vso noč: vso noč drse po kolenih romarji okoli obeh Marijinih oltarjev. Gorečo molitev zmoti včasih prešeren mladostni smeh od zunaj. Iz gostiln v Čatežu se sliši celo harmonika, kot posmeh na vse, kar je romarjem svetega.

Zvezde ugašajo, kot da padajo z neba. Izza Žonovca se dvigne sonce; njegovi žarki bodo pregnali ogromno megleno morje, ki leži v nižinah.

V cerkvi se vrste maše. Kmalu bo sklepni govor in nato bodo romarji skupno odšli na Zalostno goro. Janez.

*

Namesto taborjenja v Žingarci smo kongreganisti bežigradske kongregacije napravili zadnje tedne počitnic vrsto izletov. Zadnji je bil na Zaplaz.

V veselem razpoloženju smo se pripeljali do št. Lovrenca, nato pa se med njivami in vasicami pomikali navzgor. Pot je bila prijetna, ljudje prijazni, mi dobre volje.

Vse je bilo kot na drugih izletih: razgovori in pesem, igre in zabava, živ-žav in ravs-kavs. V posebnem spominu pa mi je ostala naša skupna maša. Voditelj, ki je maševal, nas je nanjo takole pripravil:

»Fantje! Tukaj na Dolenjskem imajo ljudje navado, da se pri vsakem delu na polju pozdravljajo z »Bog daj srečo!«. To je lep ljudski pozdrav, ali še boljše — košček molitve. Pri tej sveti maši, ki jo darujem po vašem namenu za vse te ljudi in njihove svojce, vzemimo v duhu v svoje roke vso zemljo, kjer naše ljudstvo živi, in jo na pateno k hostiji denimo in prosimo zanjo kot njeni verni sinovi: »Bog daj srečo! Tako zdaj darujmo, tako molimo! Ko bomo pa domov grede spet med njivami hodili, vsakemu iz srca voščimo: Bog daj srečo!«

To je moj najlepši spomin na Zaplaz.

Kongreganist bežigradske kongregacije.

Prihodnjič na Dobrovo pri Ljubljani!

KAKO OPRAVIMO POBOŽNOST PRVEGA PETKA?

1. Udeležim se sv. maše v čast presv. Srcu Jezusovemu.
2. Prejemem sv. obhajilo z namenom, da hočem z njim zadoščevati za svoje grehe in za krivice in nečastna dejanja drugih.
3. Preživim ves prvi petek v razpoloženju jutranje daritve in zadoštilnega sv. obhajila.

Videli smo njegovo zvezdo . . .

Ko je bil Jezus rojen v Betlehemu v Judeji, ob času kralja Heroda, glej, pridejo modri z Vzhoda v Jeruzalem in reko: »Kje je judovski kralj, ki je rojen? Videli smo namreč Njegovo zvezdo na Vzhodu in smo se mu prišli poklonit« (Mt 2, 1). Herod ni vedel o tem ničesar. Ni vedel, kje je Gospod Jezus. O, koliko jih je danes med odraslimi, ki živijo življenje siromašnega Heroda! Vse imajo: blagostanje, sijajno službo, mnogo znanja, umetnost. Vse vedo, le tega ne vedo, kje je Jezus Kristus. Revne herodovske duše! Povej, sinko, ali ne bi mogel biti že sedaj v svojih mladih letih sijajna zvezda vodnica, da bi privedel h Kristusu te nevedneže? Take ljudi, ki vedo za vse, le za Boga ne, ki se drže vseh pravil vljudnosti, ne pa desetih božjih zapovedi, boš srečal povsod. Srečal jih boš mogoče med svojimi prijatelji, mogoče v oni veliki hiši, v kateri stanujete ali pa poleti v kopališčih, pri vsakem koraku. Za vse imej dobro besedo, neprisiljen nasvet, a bodi zlasti zvezda, ki sveti in vodi vse ljudi h Kristusu, posebno pa one, kateri hodijo v temi. Največ uspeha boš pa dosegel z zgledom doslednega in globokega verskega življenja.

Ali more biti večje veselje v srcu človeka, ki ima sladko zavest, da je kot svetla zvezda s svojim vzornim življenjem privedel v poklon Jezusu Odrašeniku starše, brata, sestro, prijatelja?

Feliks Timmermans

Darovanje

V težki sopari, ki je pritiskala s sivorumenega neba, je kopnel sneg po cestah in strehah flamskega Jeruzalema Genta...

Na trgu, kjer je ljudstvo z rdečimi nosovi in cepetajočimi nogami hrumelo okrog stojnic, ki so bile obložene z lonci, ponvami, prejo, muškatom in drugimi stvarmi, sta prišla iz krčme in prenočišča 'Pri zelandskem grbu' Jožef in Marija.

Jožef je nosil v naročju otroka, zavitega v škotski šal, in si trdovratno utiral pot skozi gnečo, da bi mogla Marija skozi, ki je potrpežljivo šla za njim in imela pri sebi kletko, v kateri sta stisnjeni druga k drugi čepeli dve grlici...

Jožef je kar na slepo krenil po cestah, vedno proti mogočnemu cerkvenemu zvoniku, ki je sivkastočrn štrlel iznad hiš visoko v nebo; Marija mu je polna zupanja sledila. Na trgu pred cerkvijo se je ozrl kvišku; kakor božanska sila je vrtoglavo visoki stolp kipel nad njegovo majčkeno osebo v ozračje. Zdelo se mu je kot bi bil nagnjen naprej in da se bo vsak hip zrušil nanj. Plašno se je ozrl po Mariji, krepkeje stisnil otroka k sebi in pospešil korak, da bi bili čimprej v cerkvi.

Znašla sta se pod visokimi, hladnimi oboki, v cerkvi, ki je bila skoraj tako velika kakor vas in je bila podobna gozdu s kamnitimi drevjem. Kar izgubila sta se v njej in zmedena in osupla sta obstala... in čakala, ne da bi vedela na kaj.

Iz gručice, ki je poslušala pridigarja, je stopila k njima velika žena, ki ji je plašč s kapuco visel na suhih ramenih kakor na palci. Zaradi sneznobete, nagubane avbe in dveh vranje črnih oči je bil njen veli, redovniški obraz z visečimi uci še bolj rumen in star. Toda okrog mično rezanih ustnic se je prikazal mladosten smehljaj pokojne vesti. Pristrčno kakor mati je pozdravila Jožeta in Marijo.

»Najbrž sta prišla k darovanju?«

»Da,« sta malo v zadregi prikimala Jožef in Marija.

»Gotovo sta prišla iz Betlehema? Tako daleč! joj, kako čudovito lepo dete!«

»Ali naju morda poznate?« je začuden vprašal Jožef.

»Le tako sem mislila,« se je pomirljivo nasmehnila Mariji, jo prijela za roko in dejala: »Gospodova milost sije iz vas; iz katerega rodu ste?«

»Iz Davidovega,« je zajekljaval Jožef, ki ni mogel razumeti, kaj hoče ta žena.

»Potem bi bilo mogoče,« je dejala starka in njena rumena, koščena lica so rahlo zardela od sreče; »potem bi bilo mogoče, da bo svet izpremenil svoj obraz.« Tako jo nato je vprašala: »Ali čakata še koga?«

»Ne,« sta odkimala oba.

»Potem pa kar z menoj,« je dejala, »pomagala vama bom; tam zadaj je cerkvenik Sooke.« S svojo rumeno, z mlahavo kožo prevlečeno roko je pomigala staremu cerkveniku, ki si je za marmornatim svetilnikom pravkar potlačil ščepec v nos in je zdaj urno pridrsal bliže. Bil je že star mož z debelim, bledim vodeničnim nosom z neizbežno svečo na koncu; velike noge, ki so na upogibajocih se kolenih nosile njegovo tresočo se telo, so tičali v toplih, debelih črnih copatah.

»Ah, to je za daritev!« je veselo vzkliknil in presenečen dvignil prst, ko je zagledal grlici. Ko pa je sklonil glavo h kletki, je omalovažujoče dejal: »Suhcani živaici!« Nato se je nenadoma obrnil k Jožefu: »Svečo za pol franka ali za deset centov? Ampak te ne gore dolgo, prehitro se talijo.«

»Dajte mi eno za pol franka,« je mimogrede pripomnil Jožef. »Toda,« je rado-veden vprašal in pokazal na ženo, ki se je z Marijo že oddaljila po cerkveni ladji in zaupno kramljala z njo, »kdo je ta stara žena, ki ve, da sva prišla iz Betlehema?«

»O,« je dejal cerkvenik, »je ne poznate? Ta ve vse! To je prerokinja Ana, ki je štiri in osemdeset let stara in tiči od jutra do večera v cerkvi. Jasnovidna je!« — in cerkvenik je pokazal na čelo...

Prav tam v ozadju cerkve, kjer se je v svetlobi okroglega poslikanega okna svetlikal majhen bakren oltar, sta Marija in Ana klečali na stopnicah; ko je cerkvenik prižgal svečo in vzel denar ter odšel, sta jela Jožef in Marija darovati Gospodu nebeških trum svoje dete, ki ga je Marija na svojih blelih rokah dvigala proti oltarju...

V tistih časih je prebival v srcu flamske dežele, na višinah gore Klus, v razvalinah kamnitnega mlina na veter puščavnik Simeon; častitljiv stavec, ki ga je obšel sveti Duh in ki je čakal in napenjal oči, kdaj pride Zveličar na svet. Kajti v njegovi mladosti mu je bilo nekoč razodeto, da njegova starost ne bo učakala smrti, preden ne bo deležen velike tolažbe Gospodove...

Ko je prišel čas, ga je sveti Duh napolnil v kraj, kjer bo videl luč, ki je postala meso in ki so je polni širni svet in ljudje.

Ponoči je sanjal, da stoji v veliki gentski cerkvi ogromen snop žita, čigar težke bilke segajo do stropa in ki je imel gotovo več žita v sebi kot vsa flamska in holandska polja skupaj. Ta sen je s tolikim veseljem napolnil njegovo dušo, da se je prebudil; v naglici je še enkrat premislil svoje sanje, jih zbral ter veselo vzkliknil: »To je!«

Ne da bi se menil za noč in mraz, je vstal s svojega slamnatega ležišča, si urno poškopril z vodo svojo plešasto glavo in dolgo, rumeno brado, izpil skodelico mrzlega mleka, ogrnil sivo, zakrpano meniško kuto čez srajco iz kozje dlake in se odpravil proti Gentu...

Ko je hitel skozi živahne gentske ulice, so se ljudje začudeni ozirali za njim in ga zasramovali. Toda on jih ni slišal; le temu se je morda malo začudil, da niso kakor en mož drli v cerkev, da bi tam občudovali Zveličarja.

Ko je zagledal cerkev, je začel moliti, da bi se spotoma ne zgrudil ali da bi si ne zlomil noge.

Kakor preganjan je stekel v cerkev in kakor pribit obstal, ko je našel ladjo skoraj prazno.

Ali je bil njegov sen laž?

Tam, kjer je v sanjah videl ogromni žitni snop, je mislil, da bo našel škofo in prelate, ki bodo ob kadečih se kadilnicah in grmenju orgel pozdravljali Zveličarja. Zdaj pa ni videl drugega kakor kamenje, ki je bilo golo kakor roka!

Brezbrizen, potrtn in razočaran je nekaj časa poslušal gospoda župnika na prižnici in oddrsal s svinčeni nogami po cerkvi naokrog. Ogtedoval je podobe in luči, nenadoma se je pa zdrznil — tam zadaj, pred bakrenim oltarjem je sedela med staro, v molitev zatopljeno ženo in starim možem mlada mati, ki je molela dete proti tiho goreči sveči.

Zopet ga je spreletela tista sladka zona, ki ga je dvigala nad čas in večnost, ki je napolnila njegove oči s solzami in v kateri se je vse njegovo bitje izgubilo v nesluteni krasoti. To so vedno bile velike ure njegovega življenja, ko je Bog prebival v njem; s svojo dušo kakor tudi s svojimi prsti je začutil, da je nemočno dete tisto, ki ga je iskal.

Previdno je stopil tja, položil Mariji roko na ramo in s tresočim se glasom vprašal sprva malo začudeno mater:

»Ali smem vzeti svojega Gospoda v naročje?«

Rada mu je dala dete v dolge, lepe roke.

Solze so mu drsele v brado; čim se je dotaknil otroka, se mu je zazdelo, da je njegova duša narastla in se odprla in je on sam postal prazen, čist prostor. Bil je omamljen od Boga in njegovo telo je bilo kakor razsvetljeno.

Tudi Ana, Jožef in Marija so opazili to po njegovih očeh, ki so postale nečloveško lepe, kakor angelske. Z glasom nekoga, ki se blažen odpravlja umirat, so hvaležno zapele njegove ustnice: »Gospod, zdaj pa daj svojemu služabniku v miru oditi s tega sveta, kakor si dejal, kajti moje oči so videle tvojega Zveličarja, ki si ga je izbral izmed vseh drugih narodov, luč, ki naj razsvetli pogane in proslavi tvoje ljudstvo.«

Začudeni in ganjeni so poslušali te lepe besede in stara Ana, ki je vse te čudežne stvari slutila v malem bitju, je blaženo zamaknjena planila na noge, pokleknila in poljubljala povite otrokove nožice.

Ta vela žena, ki je vedno zaman molila k nebu za sad svojega telesa, in ki je, sama brez otrok, čutila čudežno ljubezen do njih, je zdaj občudujoče strmela v Marijo in si je na tihem iz dna svojega srca želela, da bi bila rešena svoje slavne modrosti in preroškega daru in da ne bi bila nič drugega kakor preprosta mati, taka, kakršno je videla Marijo, ki se je srečna ozirala po svojem otroku.

»Mamica,« ji je zašepetala Ana, »mamica, kako si vendar srečna!«

Materinsko veselje in čist ponos sta zasijala v Marijinih solznih očeh.

Toda glej! Temna senca je hušknila čez Simeonov otroški obraz. Marija jo je opazila in bojazen se je prebudila v njej; njeno srce je jelo utripati v mučni slutnji.

Simeon je v duhu nenadoma zagledal vse otrokovo življenje, njegovo trpljenje in slavo in v tej prihodnosti trpečega božjega Srca, krvi in solz je zagledal v ospredju tudi podobo mlade matere.

Zgrozil se je, zaprl oči in bridkosti poln dejal: »Glej, ta otrok bo postavljen za padeč in vstajenje mnogih in za znamenje, ki mu bodo ugovarjali, da se bodo razodele misli mnogih src... Ti pa, o mati,« njegov glas je okleval, »meč bo tvojo dušo presunil!«

Marija je mahoma pojmila, da pomeni ta meč trpljenje in smrt njenega otroka. Njeno mlado materinsko srce je ob teh besedah počilo in se razirgalo in bledica ji je pokrila obraz, kakor bi ji vse življenje ugasnilo v telesu; zgrudila se je in ustrezljive Anine roke so jo prestregle. Tedaj je Marija še enkrat stegnila roke po svojem otroku in se onesvestila. Iz: Jezušček na Flamskem.

Umrl je eden najboljših duhovnikov, kanonik

Ivan Sušnik

dijaški spovednik

Dolga desetletja je bil z veliko ljubeznijo in brezprimerno požrtvovalnostjo na razpolago v spovednici trpečim dušam ljubljanskega dijaštva. — Naj uživa pri svojem Bogu večno plačilo.

Iznenadenje

S kolesom sem križaril po Nizozemski. Prišel sem tudi v prestolno mesto Den Haag. Bil sem gost oo. jezuitov v Zavodu sv. Alojzija. To je klasična gimnazija. Obiskujejo jo dijaki, ki stanujejo v mestu. Vseh gojencev je, če se še prav spominjam, okoli sedem sto. Zavod obsega celo četrt mesta, ima prostorna, z zeleno trato pokrita igrišča za nogomet, več prostorov za tenis, odbojko, lahko atletiko, dalje velike parke, ribnike, nasade itd.

Moja soba je bila tik nad glavnim vhodom. Zjutraj sem z zanimanjem opazoval šviganje nešteti koles in avtomobilov doli na cesti. Kakšnih deset minut pred osmo pa so začeli od vseh strani vreti v zavod dijaki. Večina se jih je pripeljala s kolesi, le redki so prišli peš, nekaj pa jih je dospelo celo z avtomobili, ki so jih sami vozili. Ko je ob osmih pozvonilo, se je gladko cestišče pred vhodom v hipu izpraznilo in nikogar več ni bilo v zavod. Začel se je pouk. Vsaj jaz sem tako mislil. Pa sem se zmotil.

Sedaj, ko so dijaki v učilnicah — sem si sam pri sebi mislil — si zavod lahko v miru ogledam. Stopil sem v zavodsko kapelo. Toda, kakšno iznenadenje! V veličastni, le malo manjši kapeli kot je cerkev sv. Jožefa v Ljubljani, sem našel vse dijake zbrane — pri sv. maši. Sv. maša je bila pri glavnem oltarju, dva dijaka sta stregla. Duhovnik je ravnokar končal kratek nagovor. Dijaki so klečali in sloneli po klopeh, čudovito zbrani in pobožni. Po povzdigovanju je več duhovnikov začelo deliti sv. obhajilo. Nikjer nobenega prerivanja in beganja. Povsem naravno, mirno in tiho so dijaki prihajali in odhajali od obhajilne mize. Obenem z duhovnikovim obhajilom je bilo končano tudi obhajilo dijakov. Najprej nekaj samotnih trenutkov z Jezusom, potem kratka skupna zahvala, molitev za odpustke, sveta pesem in blagoslov z Najsvetejšim, ob sklepu zadostilna molitev na čast Srcu Jezusovemu. Vsa pobožnost ni trajala več kot 35 minut. Ko je duhovnik zapustil oltar, so se iz cerkve usuli tudi dijaki. Zopet v najlepšem miru in tišini. V posebnih prostorih v prizemlju je že stal pripravljen zajtrk za vso to velikansko vojsko. Oni, ki niso bili pri sv. obhajilu, so se pa razpršili po igrišču. Ob devetih se je začela šola.

To je bilo 6. oktobra 1959. Bil je prvi petek. Pozneje so mi patri pojasnjevali, da je tako vsak dan: zjutraj ob osmih sv. maša s priliko za sv. obhajilo, ob devetih pa šola. Jaz pa sem mislil, da na Nizozemskem začenjajo šolo že ob devetih iz velike obzirnosti do nežne mladine, da se lahko naspri po mili volji... V resnici pa je šola tako urejena zato, da se mladina lahko udeleži sv. maše in prvence dneva posveti Bogu, ki je Alfa in Omega vsega, tudi mladine.

Tako živi, dela in moli katoliška dijaška mladina v enem od najmodernejših mest na svetu, sredi protestantske dežele. Ali nam kljub resničnemu napredku v verskem življenju vendarle še veliko ne manjka?

Ali sem olikan?

(Predaval na Žingarici M. Petelinšek.)

Dotakniti se hočem najprej vprašanja, kaj je resnična olika? Zelo se namreč motijo tisti, ki mislijo, da so olikani, če se znajo pravilno klanjati, kazati prijazen obraz in govoriti vljudne besede, da se drugim prikupijo, nimajo pa srčne kulture.

Prava vljudnost je cvet duševne čednosti, globoke etične izobrazbe in resnične ljubezni do bližnjega, ki izvira iz spoštovanja do vzvišenega dostojanstva človeške osebnosti. Le kdor druge uvaža, priznava njihove zasluge in kreposti, samega sebe pa ne povzdiguje, le kdor zna samega sebe premagovati, bližnjemu pa odpuščati, le kdor zna krotiti svoje sebične nagone in je vedno pripravljen drugim pomagati; le kdor je hvaležnega srca, je vseskozi značaj — le ta se more imenovati olikanega.

Vsak kreposten človek je olikan; zato najdemo oliko tudi pri preprostih ljudeh, ki se lepega vedenja niso posebej iz knjig naučili. Nasprotno pa so nam gizdalinski ljudje, ki sicer natančno poznajo vsa pravila olikanega vedenja, po pravici zopni.

Kulturen človek je vljuden vselej in povsod, proti vsakemu in v vseh okoliščinah. Tudi bogataš in izobraženec mora biti vljuden nasproti manj premožni ali manj izobraženi osebi. Kadar se bogataš in siromak srečata, se morata, kakor pravi sveto pismo, spomniti, da sta oba od Boga ustvarjena.

Največji sovražnik vljudnosti je ošabnost in domišljavost. Iz napuha izvirajo ničemurnost, slavohlepnost, hinavščina, vladoželjnost, prepirljivost, trma in zavist, ki so smrtni sovražniki vljudnosti. Kdor pa hoče biti olikan, mora biti skromen. Zato ne terjaj ne doma, ne v družbi preveč za svojo osebo, ne išči hvale in prevelike časti.

Temeljno pravilo vljudnosti je izraženo že v evangeljskem izreku: »Česar nočeš, da ti store drugi, tega tudi ti drugim ne stori!« Kdor se po tem ravna, ta se prikupi vsem in zasluži častni pridevek, da je gentleman.

Popolno nasprotje olike je hinavščina. Kdor se hlini, laže in prilizuje, ni olikan. Knjiga pregovorov lepo pravi: Kdor posvari človeka, se mu bo bolj prikupil, kakor tisti, ki ga slepi s priliznjenim jezikom.

Budna Polde

Slika iz kolegija

V našem kolegiju smo imeli prav posebno življenje. Tu je bil nekako svet zase. Moč profesorjevega očesa ni segla za naše zidovje, prefektova vlada pa ni bila preveč stroga. Dvajset mladih fantov je tu kovalo svoje bodoče življenje in sanjalo o bodoči slavi.

O tej slavi smo sanjali tudi vsi trije četrtošolci: Niko, Slavko in jaz. Višješolca ni bilo v kolegiju nobenega; zato smo se mi trije imeli za nekako vzvišene nad ostalimi in dostikrat so gojenci čutili bolj našo kakor pa prefektovo vlado.

Ker sva bila z Nikom doma iz istega kraja, sva se še prav posebno razumela. Vsakdo je vedel, da sva prijatelja.

Nekega večera pa se je to prijateljstvo naenkrat razdrlo. Pred večerjo smo molili zopet rožni venec. P. prefekt je bil zaposlen v spovednici. Bili smo sami. Nekdo je med molitvijo zaspal in zasmrčal. Nastal je pravi semenj. Nekateri so se smejali, drugi tresli preplašenega zaspaneta, tretji so suvali drug drugega in delali ropot. Prvošolec, ki je molil rožni venec naprej, je hotel s svojim piskajočim glasom prevpiti ves nered, toda s svojim vpitjem nas je spravil še v večji smeh.

Le nekdo je ostal resen. Bil je Niko. Nekaj časa je ostal miren, nato pa je planil pokoncu: »Fantje, dajte mir, molitev je sveta...«

Slavku pa ni bilo za resnost: »Kaj se boš svetohlinil... tiho bodi, pa moli...!« Smeh se je večal. Niko je zopet klečal in se skušal poglobiti v molitev.

»Kot kaka tercijalka...« je nadaljeval Slavko. Smeh se je spremenil v krohot. Prvošolec je z zadnjimi silami skušal spraviti molitev v pravi tek...

Niko je hotel oditi: »Če mislite tako, vas bom javil prefektu...« Nekoliko smo se umirili. Toda Slavko se še ni hotel zresniti: »Kaj, tožaril nas boš, kakor kak prvošolec, le poskusi! Saj sem ti rekel, da si tercijalka...«

Niku je planila vsa kri v glavo. Odšel je iz kapele.

Po večerji smo morali moliti rožni venec v prefektovi navzočnosti še enkrat. Niko nas je res javil. Slavko me je dobil na hodniku: »Da ga ni sram, hinavca!

Vsem sem že povedal: Pustimo ga pri miru, kot bi ga ne poznali. To naj bo naša kazen za njegovo tožarjenje. Se boš držal tega?« me je vprašal.

»Bom,« sem mu odvrnil; kajti tudi meni se je zdelo nesramno, kar je storil. In ta tožljiva baba naj bo moj prijatelj. Tisti večer sem Nika zasovražil.

Niko je bil iz naše družbe izključen. Nihče ni spregovoril z njim niti besede, vsak se mu je umaknil s poti in kdor ga je srečal, se je obrnil vstran. Hodil je sam zase. Nekajkrat je iskal naše družbe, a vedno smo se mu umaknili. Prišel je k meni: »Polde, ti si mi tudi nasproten?« Že sem mu hotel odgovoriti, toda spomnil sem se onega večera. Obrnil sem se in odšel...

Pet dni je že preteklo, pet dolgih dni za naš kolegij, odkar smo Nika izključili. Marsikomu je morda bilo že nerodno. Meni je bilo hudo. Saj je vendar bil Niko moj najboljši prijatelj, vsem pa dober tovariš. Tega mladega fanta so vedno imeli vsi radi. In kako je bil zabaven pri igri. A vedno se mi je upiralo ono dejanje, da nas je javil.

Igrali smo zopet odbojko. Čudno! Prišel je tudi Niko, čeprav se nas je že dva dni skrbno izogibal. Igrali smo, ne da bi se zanj zmenili.

»Fantje, kaj sem vam storil, da tako ravnate z menoj?«

Igra se je ustavila. Slavku so se zasvetile oči: »Serviraj...!«

Takrat je Niko pristopil k Slavku: »Slavko, zakaj me vsi sovražite. Saj sem vam vendar povedal, da mirujte, če ne, vas bom moral javiti.«

»Kaj, ti se boš za to dejanje tako neumno opravičeval. Jaz ti tudi zdaj povem: Izgini, ali pa boš dobil klofuto.«

Niko je prebledel: »Misliš, Slavko, da bom prosil za vašo prijaznost. Spravil bom skupaj stvari in odšel.«

»Pojdi,« je zbesnel Slavko. »Poberi se! Enega hinavskega priliznjenca bo zopet manj!«

»Kdo je hinavec?« je vprašal Niko.

»Ti...« je skoraj zarjul Slavko. »Kaj še čakaš!« Udaril ga je z dlanjo po obrazu. Niko se je opotekel.

»Ali ti nisem povedal, da boš dobil klofuto, ako ne izgineš... Nadaljujmo z igro... Serviraj...!«

V meni se je vse preobrnilo. To kar je storil Slavko, ni bilo častno. In Niko? Zakaj me je tako pogledal, ko je odšel. Kaj je hotel povedati oziroma zvediti v meni? Postalo me je sram. Ali mu ne delam krivice? Ali se ni zadnjič potegnil le za Marijino čast, in ne za svojo osebno korist? V srcu se mi je vse zmedlo, vse me je bolelo, zdelo se mi je, da sem storil velik greh...

Zapustil sem igro in odšel v kolegij. Nekdo je za menoj zakričal: »Izdajalec!« Bil je gotovo Slavko.

Nika sem našel v spalnici zakopanega v blazine. Šel sem k njemu. Jokal je kot otrok.

»Niko...«

Ni odgovoril. Z rokami se je zagrebel v odejo, skril svoj obraz in ihtel. Prijel sem ga za vročo glavo: »Niko, zakaj jočeš? Storil sem ti krivico, prosim te, odpusti mi jo. Naj bo med nama spet vse pozabljeno.«

Počasi se je umiril. Usedel se je na posteljo, si popravil svoje svetle lase, si obrisal oči in mi ponudil desnico.

»Da si moral zadnjič zaigrati ono komedijo,« sem mu dejal, da bi ga spravil v pogovor. Toda ničesar ni odgovoril, le pogledal me je zopet s svojimi prodirajočim pogledom, segel v podzglavje in mi ponudil odprt zvezek. Poznal sem ga. Bil je njegov dnevnik.

»Od tu naprej beri,« mi je dejal in pokazal popisano stran, vzel brisačo in odšel v kopalnico.

In bral sem...

Mati, v začetku leta sem Ti obljubil, da hočem biti tvoj mladi vitez. Vitez Brezmadežne! Toda, Mati, kako je zdaj meni hudo! Ne kesam se svoje obljube! Potegnili sem se zadnjič za Tvojo čast in vsi so me zasovražili. Vsi do zadnjega, tudi Polde. In Ti veš, da nisem iskal sebe, da mi je bilo hudo, ko sem šel k prefektu, da...

Nisem več bral. Zaprl sem zvezek in poiskal Nika.

»Ne bereš?« me je začudeno vprašal.

»Prebral sem nekaj vrst in imam dosti. Vidim, kako daleč sem še od tebe. Niko, pripelji me na svojo pot..., na svojo lepo pot!«

Po večerji smo bili zopet sami. Slavko je prosil Nika v imenu vseh odpuščanja. Nato sta si segla v roko... Vsem je bilo nerodno. Le Niko se je hitro znašel. Pograbil je svojo harmoniko in zaigral pesem, ki je v naša razdvojena srca zopet prinesla mir in veselje, skupnost in tovarištvo, ki smo ga zadnje dni pogrešali.

DEBATNA URA

Svetovni odmev delavske okrožnice Leona XIII.

Združene države

Obletnica Rerum novarum je dosegla v vsej Severni Ameriki izreden odmev. Več dnevnikov je ni samo omenjalo, ampak je izšlo v posebnih številkah z besedilom Leonove enciklike, izdane pred petdesetimi leti.

Posebno so podčrtavali dejstvo, da je program socialne obnove, ki so ga izdali katoliški škofje l. 1919 v Združenih državah, samo praktična aplikacija v Rerum novarum obseženih resnic. Ta program potrjuje tudi pastirsko pismo ameriške hierarhije o razmerju med delavci in podjetji. To pismo je bilo izdano v februarju leta 1920. in je vplivalo na ustanovitev »National Catholic Welfare Conference«; delavski socialni oddelek je organiziral aktivno propagando v prid socialnemu nauku Cerkve. Ameriški škofje so bili srečni, da so mogli pozdraviti v Quadragesimo anno potrditev in odobritev njihovega plemenitega začetka.

Apostolski delegat msgr. A. Cicognani je na drugem kongresu »National Federation of Catholic College Students« komentiral socialni nauk enciklike. Tema je bila zbrana iz socialnih enciklik. Bile so predlagane različne metode, kako naj bi se poživil socialni študij na katoliški strani.

Katoliška univerza v Washingtonu je pod vodstvom P. Cronina ustanovila poseben Institut za študij socialnega vprašanja. V ta Institut imajo dostop vodilni katoličani, duhovniki in laiki. Popoln program je izšel v treh polletnih obdobjih.

Številne so tudi višje šole in zavodi, ki v svojih učnih načrtih posebno poudarjajo te dve okrožnici in so izdali posebne spominske publikacije.

Da bi povečala poznanje cerkvenega nauka z ozirom na socialno vprašanje in pomnožila vnemo za preureditev ustanov ter dvignila delavnost v katoliškem vodstvu, je Katoliška akcija organizirala shode in programe po radiu. Ustanovila je posebne maše v ta namen in izdelala govore o tej temi.

Portugalska

Vršil se je »študijski teden« za proučevanje okrožnice, katerega se je udeležila delavska, kmečka in akademska mladina, industrialci in drugi podjetniki ter duhovščina. V vseh večjih mestih države se je vršil ta študijski teden pod pokroviteljstvom škofov.

V mestu Oporto se je zaključne slovesnosti udeležilo 150.000 ljudi. Prisostvoval je kardinal iz Lizbone v spremstvu številnih škofov in duhovščine, guverner, poveljnik vojske, univerzitetni rektor ter predstavniki različnih družb in organizacij. Prisostvovala so številne organizacije, tako delavske, kmečke in druge s svojimi prapori in zastavami, kar je dalo zunanji slovesnosti poseben poudarek.

Na popoldanskem zborovanju je nastopilo več odličnih govornikov. Dr. Fernando, odposlanec Narodnega instituta za delo, se je poklonil spomenu velikih papežev Leona XIII. in Pija XI. ter poudaril, da se moremo rešiti uničenja v vrenju raznih nasprotujočih si filozofij le s tem, da se tesno oklenemo Petrovega čolna.

Urugvaj

Narodni svet KA za može v Urugvaju je organiziral šesti »socialni teden« kot proslavo petdesetletnice papeške socialne enciklike Rerum novarum, da je s tem pokazal, kako modre in važne nauke vsebuje ta okrožnica.

Pobudo za ta »socialni teden« je dal nadškof iz Montevidea, ki je že v svoji postni poslanici razložil nauk okrožnice ter pokazal na težki položaj delavcev. Organizatorji socialnega tedna so dobili podrobna navodila, tako da je bila javnost potom radija, tiska in lepakov opozorjena na pomembni »socialni teden«, za katerega je vladalo že pred pričetkom živo zanimanje.

Poseben poudarek pa je dalo temu študijskemu socialnemu tednu pismo kardinala državnega tajnika, po katerem je sporočil, da se sv. oče z očetovskim srcem veseli tega dela in ga blagoslavlja.

Ob otvoritvi je imel apostolski nuncij pontifikalno mašo v katedrali. Zborovanja so se vršila v velikem salonu katoliškega krožka ob navzočnosti cerkvene in svetne gosposke ter tako številnega občinstva, da je bila dvorana večer za večerom premajhna. Zato so oskrbeli radijski prenos teh predavanj, da so jih mogli slišati vsi, ki so se zanja zanimali, tako v mestu kot na deželi. Slovesni »Te Deum« v cerkvi sv. Antona je zaključil socialni študijski teden.

Sadovi niso izostali. Nekatere tovarne so na podlagi praktičnih zaključkov tega tedna takoj odredile družinske plače delavcem, da tako izboljšajo duhovni in gmotni položaj delavstva; več tovarnen pa je, ki se postopoma pripravljajo slediti temu lepemu zgledu.

Nove knjige

Fran Erjavec: Hudo brezno. Cvetje iz domačih in tujih logov. Družba sv. Mohorja, Ljubljana 1941.

»Večerniška povest«, marsikomu ljub spomin na prva šolska leta, ko nam je prvič v roke prišla in nam v domačem Erjavčevem slogu pripovedovala o siroti Tončku, ki živi v reji pri gozdarju Kočmurju, ki mu je ubil očeta ter ta svoj greh na smrtni postelji prizna; o pravičnosti božji in o življenju v naravi... Povest, ki je skoraj pred 80 leti (1864) izšla prvič pri Družbi sv. Mohorja, poklanja to pot ista založnica šolski mladini in slovensko knjigo ljubečemu občinstvu v zbirki »Cvetje«, opremljeno z lepim, izčrpnim uvodom prof. Janeza Logarja. V tem uvodu nam prireditelj pregledno prikaže Erjavčev življenje s posebnim poudarkom njegovega dela za slovensko šolsko knjigo; dalje razčleni povest samo, jo kritično osvetli, razloži njeno obliko, idejo ter zgradbo. Knjiga je s tem postala ne samo nepogrešljiv primer šolskega čtiva, ampak je, zlasti po svojem uvodu, tudi važen doprinos k zgradbi zgodovine in oblikovanja slovenske proze v dobi, ko se je iz gimnazijske skupine »Vajavcev« izoblikovala družba za našo literaturo tako pomembnih delavcev. Knjigo, ki jo je založnica kljub hudi nesreči, ki jo je z vojno zadela, s tako ljubeznivo opremila in izdala, vsem, zlasti pa dijaštvu, najtopleje priporočamo. Cena 5 lir. M.

Dr. Franc Knific, Leta, mlada leta. »Knjižice« št. 189.

Skromna, pa važna brošurica, ki opisuje dozorevajoča leta mladega človeka, probleme in vprašanja, ki vstajajo tedaj v njegovi duši. Ni namenjena samo starejšim in vzgojiteljem, še v večji meri je namenjena tebi, študent, ki morda prav zdaj doživljaš podobne težave, na katere avtor v tej knjižici v prijetni, neprisljeni obliki na nekaj straneh odgovarja. Ž ničimer nisi zadovoljen, neznane sile vstajajo v tvoji krvi, verski problemi te

mučijo... eden izmed tistih fantov si, ki jih pisatelj opisuje. In važna je beseda, ki jo je napisal v koncu: »Čisti rod je poroštvo velike narodne bodočnosti.« — Tolle — lege! (0,50 lir.)

Vida Taufer: Križev pot. Ljudska knjižgarna, Ljubljana, 1941.

Knjižica za adventni čas! Za postni čas! Avtorica, ki je pred letom izdala zbirko pesmi z naslovom »Veje v vetru«, je to pot zajela v verze bridkost Gospodovega trpljenja. V preprostih, a vendar globoko občutenih kiticah spremljamo s pesnico Odrešenika od prve postaje — Pilatove sodbe — do štirinajste, ko:

»Vzemo Mariji iz naročja Sina.
Telo pokojno v hladni grob spustijo.

— — — — —
Vsa ljudska srca naj ga počastijo,
občutijo, da jim je Luč edina!«

To niso le pesmi, več! molitve so. Kristusova ljubezen nas je po Njegovem trpljenju odrešila in potolažila. Ni groze, ni žalosti — le upanje in tolažba. Prevzet je romar s silno bolečino, ko stopu čez poljane, po katerih se vije cesta in stoje ob njej znamenja križevega pota — o, koliko jih je po prečudežni zemlji slovenski! — toda v tej bolečini je začutil mir in ljubezen, ki zaceli ljudske rane...

Tekst spremljajo slike Bergantovega križevega pota, ki visi v stiški baziliki (iz l. 1766). Škoda, da je bilo njih fotografiranje otežkočeno, oz. je slabše izpadlo, ker je napetost slikarskega platna že nekoliko popustila in so na reprodukcijah nastali neljubi svetlobni refleksi, ki motijo učinkovitost slik. Kljub temu pa je knjiga dragocena tako zaradi slik — ki so zdaj prvič v celotnem ciklu objavljene, še bolj pa zaradi pesmi, ki bodo delo uvrstile med najvažnejša dela slovenske religiozne lirike.

Knjiga je vredna, da postane last celega naroda.

Cena nevez. izdaji l. 15.

M.

Dogodivščina na morju

Jón Svensson (Nonni)

Elis in tovariši so mornarjem zvesto pomagali.

Končno je prišel še majhen dečko iz kuhinje in mi ponudil okrepcilo z besedami: »You must drink it!«

»To moraš spiti, Nonni,« je razlagal Harald.

Bila je topla in zelo okusna pijača. Ko sem spil, sem se že čutil veliko bolj krepkega.

Dal sem tujemu dečku roko in sem se mu zahvalil. Prijazno mi je pokimal in odšel.

Potem je vstopil spet drug gospod.

Potipal mi je roko in poslušal na prsih, kako mi srce bije. Izpral in povezal mi je rane na glavi. Ko je dovršil svoje delo, mi je stisnil roko in rekel: »All right!«

Ko je odšel, so me vsi dečki obkolili in me s skrbjo spraševali, kako mi je. »Prav dobro. Samo nekoliko slab sem še,« sem jim odgovarjal.

»Toda, kako si pa prišel do tiste verige od sidra?« me je spraševal Arni. Povedal sem dečkom, kaj vse sem doživel. Toda medtem je prišel neki mornar in je Haraldu nekaj pripovedoval. Ko je končal, nam je Harald povedal, da moram sedaj imeti mir. Drugi morajo ladjo zapustiti in oditi domov. Nekateri naj grejo tudi k mojim staršem in naj jim povedo vso dogodivščino ter jih pomirijo, da sem izven nevarnosti, v najboljši oskrbi na irski ladji. Prihodnji dan me pa bodo po čolnu spravili domov.

Ko je Elis to slišal, mi je zatrdil, da me ne zapusti, in bo ostal preko noči pri meni, drugi dan pa me bo spremil domov.

»Tega ne smeš, Elis,« je rekel Arni. »Irei ti ne bodo dovolili. Z nami pojdeš!« Elis se ni dal pregovoriti. Prosil je Harald, naj razloži mornarjem, da je moj prijatelj in me ne more zapustiti.

Prišel se je nov pogovor, ki se je končal s tem, da so Elis, dovolili, da je ostal pri meni na ladji.

Ostali tovariši so se tedaj poslovili. Vsak mi je stisnil roko in mi želel, da kmalu ozdravim.

Ko so bili med vrati, sem jim še naročil: »Povejte staršem, da mi je dobro in da ni nič nevarnega. Povejte jim, da bo Elis to noč pri meni.«

»Bomo, Nonni in na svidenje!« Odšli so iz moje spalnice na krov. Slišala sva še, kako so splezali po vrvi in odveslali.

Ostala sva sama. Nihče naju ni motil. Elis se je usedel na rob postelje in me je prijazno in s sočutjem gledal s svojimi skrbnimi otroško sinjimi očmi.

Vzel sem njegove roke v svoje ter mu dejal: »Lepo je Elis, da si ostal pri meni.« »Nisem mogel drugače, Nonni. Kako naj bi te zapustil?«

»Hvaležen sem ti za to, Elis.« Umolknila sva, slišala sva namreč korake pred vrati.

Elis je ostal mirno pri meni in gledal k vhodu. Tiho je nekdo potrkal. »Noter,« sva oba zaklicala.

Vrata so se počasi odprla in vstopil je gospod ter lastnik bogate ladje. Elis se dvigne in obstane ob postelji.

Tudi jaz sem se hotel dvigniti ter se skušal opreti na komolce. Toda brž je pristopil lord, me prijel za rame in me na lahko potisnil v posteljo. Prijazno se mi je nasmehnil in mi po očetovsko položil roko na glavo.

F. Hribar

Nekaj nama je pripovedoval, česar pa nisva razumela. Le to sva vedela, da so dobre besede. Razumela sva le besede: »Poor little boy!« kar je večkrat ponovil. Kmalu je vstal in nama prijazno pokimal v slovo.

Rada bi mu kaj povedala po angleško, toda ničesar nisva vedela. Prijela sva njegovo roko in jo v zahvalo poljubila.

Ganjen naju je zapustil.

Zopet sva bila sama.

»Dober je ta človek, Nonni,« se je prvi oglasil Elis.

»Res je; prav po očetovsko z nami ravna.«

»Toda, Elis, povej mi vendar, kako se je zgodila ta nesreča? Kako sem mogel tako nenadoma pasti v vodo? In kdo me je tako strahovito udaril po glavi?«

(Dalje.)

Lisnica uredništva

Domotožje

Cesta se več ne vzpenja in pred ovinkom uzrem hišo. Stopim po kamnitih stopnicah nizdol na s kamenjem ograjeno dvorišče. Na pragu stoji dekletce s še mlajšim bratcem, ki malomarno gloda veliko zagvozdo pšeničnega kruha. — Ko so mu rezali od hleba, se je čisto gotovo drl: »Še, še, to je premalo!« Zdaj pa se ponuja z njo in ustvarja tek meni, lačnemu žicarju, da bi mu jo kar iztrgal iz rok. — Tako požrešnih oči nimajo samo otroci; vsi smo taki. Nažrli bi se radi vsega: kruha, denarja, veselja, vina, sreče; potem bi se zrušili polmrtni na tla.

»Dober dan!« pozdravim in poprosim za malo kruha. Dekletce me gleda prestrašeno, zakaj vem, da mu je že pravila mati, da se je treba takih potepuhov, beračev in ciganov varovati in se skriti pred njimi. Vendar pa steče v hišo in se vrne z istotakim pšeničnim kosom, kakršnega ima fantič. In ko se zahvalim in poslovim, sta otroka najbrž vesela, da sta se me odkrižala tako poceni; jaz pa odidem na cesto, sedem na kamnitno ograjo in si razgladim na kruhu tisto malenkost masla...

Ej, ljudje, kako smešni smo! Kakor togotni otroci: grozimo si drug drugemu s pestmi in se zaklinjamo, da bi tega ali onega ubili — ne samo ubili, kar živega odrli — če bi ga dobili v roke. Pa gremo le nekaj korakov od sosedovega plota, in ko počivamo trudni v samoti in povleče veter, ki se nam zdi del domovine, nas že zruši domotožje in postanemo bele krotke ovčke.

Ljenko Spirov: Najprej: Drugič se podpiši s polnim imenom! Čisto prijetno si napisal »Domotožje« in ponatiskujemo ti njegov začetek in konec. Zelel bi, da bi se prihodnjič lotil kake pripovedne snovi religiozne vsebine, ker s potopisi, več, je v »Zvezdi« križ. Premalo vsebine imajo. Pošlji še kaj!

P. A.: Veseli smo Tvojega prispevka, ker si pokazal dobro voljo do sodelovanja. Za tisk pa v celoti vendarle še ni zrelo. Črtica »Ranjeni Kristus je nekoliko preveč šablonska, prisiljena. Tudi je motiv zapuščenega križa sredi polja že preveč obrabljen; v Zvezdi se je že večkrat ponovil. Ali se Ti zdi, da bi starček, ki si ga pripeljal mimo križa, katerega sta s tovarišem »okrenila«, res spoznal, da sta to napravila s slabim namenom. Tudi pesem »Izpoved« nima življenja v sebi; ni ritma, rime pa so večinoma prisiljene ali pa celo pobrane iz Prešerna (ječa — sreča...). Priporočam Ti, da se rajši držiš proze, kjer si boš s pametnim branjem in vajo morda ustvaril dober izraz. Pomni pa: bodi čisto preprost in nepriljen.

F. Zagorski: Ko sem prebral Tvoje razmišljanje, naslovljeno »Mladina in bodočnost naroda«, sem postal skoraj žalosten. Če mladina sama nase tako gleda, s takim nezaupanjem in ozkosrčnostjo, kot si Ti poudarjal v svojem spisu — potem nas Bog varuj. Toda, hvala Bogu, so še drugi 18 letni fantje, torej tvoje starosti, ki se zavedajo, da res »mladina kuje bodočnost rodov«.

Bodi mlad! Razmišljaj dalje in še kaj pošlji, toda s celim imenom!

?: »Kot bi kaj zamudil« in »Z menoj na poti«. Saj bi bilo, če bi ne bilo prisiljeno poučno. Včasih smo rekli podobnim spisom: »pravljice za kozjo mladino«. Ne veži ideje s snovjo, ampak snov z idejo. Pošlji še!

K. M., Ljubljana: Žalibog smo prepozno dobili. Se priporočamo!

Socialno vprašanje se bo ob koncu vojske zastavilo z vso ostrino. Pij XII.

★ ZADNJA STRAN ★

Za bistre glave

1. Številnica

1 2 3 4 5 2 + 10 11 + 7 8 2 9 10 11 1 5
 12 4 + 12 11 9 17 7 17 15 + 15 14 16 +
 + 5 17 15 4 5 2 + 18 2 + 10 11 + 6 10
 17 15 4 12 2 + 5 4 9 17 5 11 12 = ?

Ključ: 1 2 3 4 5 2 6 = tili dom
 7 8 2 9 10 = vladar
 11 12 2 = prva mati
 15 14 15 = je brez telesa
 16 17 18 2 = je prozorna.

2. Konjiček

A	I	P	K	N	E	L	A
O	I	S	T	O	D	A	V
M	K	A	N	M	L	R	M
J	P	+	B	E	+	S	M
O	K	M	N	A	H	O	D
L	.	E	N	Z	B	E	O
O	S	E	O	R	D	O	S
V	E	N	E	I	E	P	Š
E	S	S	G	E	M	T	S

3. Besednica

Želo, pater, vejevje, Eva, Emanuel, velikost, prepad, Izrael, Ezav, vice, deževje, Betlehem, aloa, oče.

Iz vsake besede po dve črki!

Za dobro in hitro rešitev dobi rešitelj za nagrado knjigo H. Sienkiewicz, Na polju slave. — Rešitve do Svečnice!

Rešitve ugank

1. Številnica: Naročimo in berimo Našo zvezdo.

2. Posestnica: Srečno in blagoslovljeno Novo leto.

3. Zlogovnica: Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.

4. Zapoved: Ljubi svoj dom!

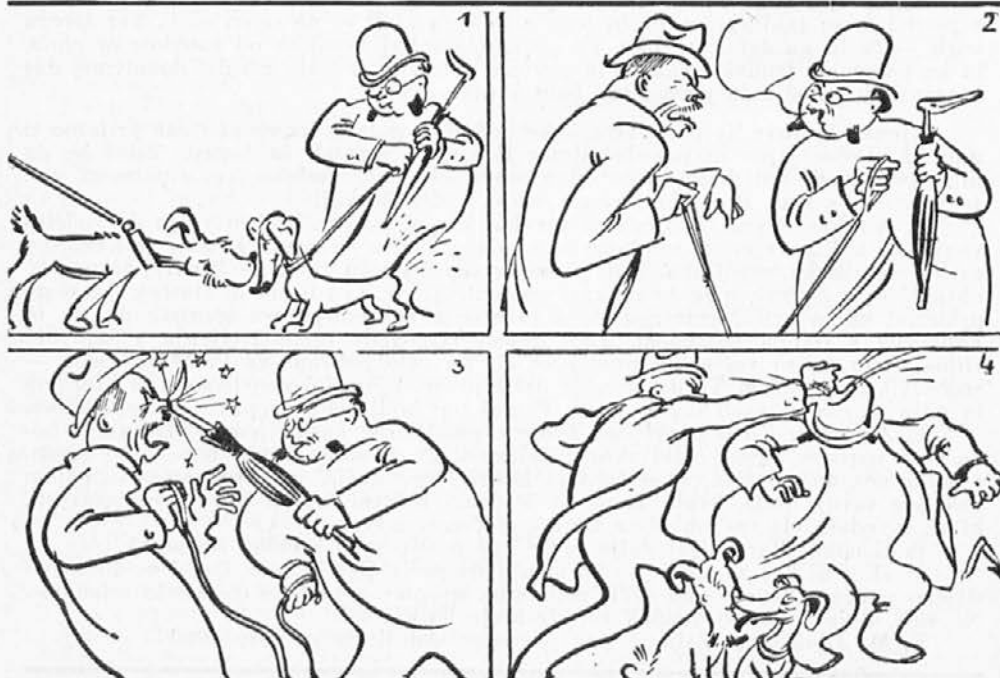
5. Konjiček in kralj:

V šoli, doma in povsod čuje nad tabo Gospa.

Slika nad mizo te Nanjo spominja.

V svetli mladosti zvesta Vodnica je pot, varna ob Njej ti je slednja stopinja, sveta in čista Marija te varuje zmot.

Prvo in najboljšo rešitev je poslal Ilješ Franjo, dijak iz Marjanišča. Knjigo „Pomladni viharji“ dobi na upravi. Čestitamo.

Halo! Urednik prosi za besedilo k sliki!

»Naša Zvezda« izhaja dvakrat v mesecu. Cena za dijake 8 Lir, za druge 12 Lir letno. Izdajatelj in odgovorni urednik dr. Tomaž Klinar. Uprava: Streliška ulica št. 12/II. Uredništvo: Costova 7, Ljubljana. Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič